

EESTI LOODUS

Kas kõik on tõesti mürgine ehk kuidas jääda ellu ohtlike kemikaalide maailmas?

Keskkonnaministeerium ja KIK

18. nov. 2020 kell 10:06

[Jaga Facebookis](#)

[Saada e-kirjaga](#)

Ohtlike aineid leidub nii vannitoas kui köögis, nad lendlevad õhus ja peidavad end tolmus, nad on meie riietel, mööblis, kosmeetikas ja plastkarpides. Nad kogunevad meie organismi, voolavad vereringes, tekitavad tervisehäireid ja muudavad meie hormonaalset tasakaalu. Reoveega jõuavad nad tagasi keskkonda ja loomade organismidesse.

Eialgu võib see teadmine tekitada inimeses hirmu ja ahastust ning see on normaalne reaktsioon.

Kai Klein, kes vedas Balti riikide ohtlike ainete infokampaaniat, selgitab, et olukord on tõepoolest halb.

Kuid ahastuse vastu aitab teadlikus ning väikesed sammud, mida me kõik teha saame, et ohtlike ainete kokkupuutumist vältida ning nende tekitatud riske tervisele ja keskkonnale vähendada.

Kokteiliefekt

Paljudel meist on kodudes terve hulk erinevaid puhastusvahendeid, mis sisaldavad ohtlike kemikaale. LIFE projekti Baltinfohazi üheks eesmärgiks oligi tõsta inimeste teadlikkust kahjulikest ainetest ning õpetada neid silte lugema.

Üksikult võetuna on kemikaalid inimesele ohutud.

Mis kodukeemia tervisele ja keskkonnale kahjulikuks teeb, on see, et me kasutame kodus mitmeid erinevaid aineid, ning seda, mismoodi nad meie tervisele koos mõjuvad, pole väga põhjalikult uuritud. Seetõttu on parem proovida kõik puhtaks saada, kasutades võimalikult väheseid ja loodussõbralikke puhastusvahendeid.

Ohtlikke aineid satub meie kodudesse ka muul moel. Näiteks pritsitakse ja töödeldakse kemikaalidega uusi riideid. Teksapüksid, mis alustavad oma rännakut meie riidekappidesse tihti kaugelt Aasiast, töödeldakse hallitus- ja niiskusvastaste ainetega. Seepärast tasub uusi riideid enne kandmist kindlasti pesta.

Köögiasjadest võiks luubi alla võtta plastnõud. Need hakkavad aja jooksul eraldama ainemolekule, eriti kuumutamisel või siis, kui kuuma sööki plastnõusse panna. Ainete eraldumine kuumuse mõjul on alati suurem.

“Näiteks mikrolaineahju ei tohiks plastasja üldse panna. Isegi kui on öeldud, et see on mikrolainekindel, ei soovita me seda teha,” räägib Klein.

Süüst puhas pole ka teflonpann, mis sest, et järjest rohkematele neist on peale tekkinud märge PFOA ehk polütetrafluorühendite vaba. See tähendab, et välja on võetud ainult üks rühm perfluorühenditest, aga mis nende asemele on pandud, seda me täpselt ei tea.

Üksikult võetuna on enamik kemikaale meie ohutud. Erinevate kemikaalide “kokteili” vastu pole inimese organism aga kahjuks kaitstud.

Köögis soovib Klein igal juhul eelistada klaas- ja keraamilisi nõusid ning terast, näiteks teras-, malm- või keraamilist panni. Kui süüa tehakse mittenakkuva pinnaga pannil, tuleb jälgida, et selle pealispind ei oleks kahjustunud.

Kui kodukeemia pakenditelt saame lugeda, mis ained seal sees on, siis näiteks mööbli puhul meil sellist infot pole. Mööbliesemetes aga kasutatakse tihti leegiaeglustajaid, millest paljud võivad olla kahjulikud.

Aga miks kasutatakse toodetes kahjulikke aineid? Põhjus on lihtne – me tahame, et üks või teine asi oleks teatud omadusega, näiteks sinine, punane või kollane, ei läheks põlema, oleks kõva või pehme jne.

Tarbijal on õigus müüja käest küsida, kas konkreetne toode sisaldab väga ohtlikke kemikaale. Maaletoojal või müüjal on kohustus talle 45 päeva jooksul vastata, kui seal sees midagi on. Kui ei ole, siis nad tarbijale vastama ei pea.

Läti LIFE projekt AskREACHil on tulemas välja üleeuroopaline äpp, mida inimesed võivad poes kasutada teatud toodete skaneerimiseks, et saada teada, kas seal on väga ohtlikke aineid sees või mitte. Lätis on see äpp juba töös, Eestis alustatakse Kleini sõnul tõenäoliselt järgmisel aastal.

Kuidas kahjustavad kemikaalid tervist ja keskkonda?

Kemikaalid satuvad meie organismi sisse hingamise või nahale määrimise teel. Edasi liiguvad nad Kleini sõnul verega või kogunevad organismi ega pruugi enam väljuda.

“Eriti pahalased on need, kes soodustavad vähkkasvajate teket, või sellised, mis mõjutavad meie hormoonsüsteemi talitlust. Neid nimetatakse endokrinsüsteemi kahjustavateks kemikaalideks,” räägib Klein.

Hormonaalsüsteemi mõjutavad kemikaalid käituvad meie organismis nii, nagu oleksid nad ise hormoonid. Selle tõttu võib näiteks teismeiga varasemaks nihkuda, tekkida paljunemisraskused, seemnerakkude kvaliteet langeda jne.

Kõik vesi, mida majapidamises kasutatakse, jõuab lõpuks loodusesse tagasi.

Keskkonda satuvad kemikaalid näiteks koos veega.

“Mille peale inimesed tihti ei mõtle, on see, et kui me peseme pead, siis vesi läheb ju kanalisatsiooni. Meil on küll veepuhastusjaam, mis vett puhastab, aga paljusid aineid veepuhastusjaam siiski ei suuda sealt välja võtta ja siis jõuavad need meie looduskeskkonda – merre,” räägib Klein.

Looduskeskkonnast satuvad kemikaalid loomade organismi ning mõjutavad seda samamoodi nagu inimeste oma: pärssides paljunemist, tekitades kasvujaid ja väärenguid jms.

Lahendused

Ühe lahendusena toob Klein välja oma ostuharjumuste ülevaatamise. “Kui me tarbimist vähendame, siis anname sellega signaali ka tootjale, et tal ei ole vaja seda või teist asja valmistada,” selgitab Klein. Puhastuskeemia alternatiivina soovib Klein kasutada soodat, sidrunit ja äädikat, mis looduses ära lagunevad.

Oluline on mõelda ka, kas meil ikka on jälle mõnda uut asja tarvis, kui olemasolev täidab veel oma ülesannet.

Teine asi, mis me kodukeemiat ostes teha saame, on lugeda/vaadata toote koostisainete nimekirja. “Loomulikult on see aguses nagu hiina keel,” mõistab Klein asja keerulisust.

Et asi tarbijale lihtsamaks teha, on neil kodulehel (thinkbefore.eu) [taskukaardid](#). Välja on toodud rida aineid, mida võiks vältida.

Alustada võiks Kleini sõnul sellest, et jätad ühe meelde, kui see on pähe jäänud, võtad ette järgmise. Ja nii see nimekiri pikeneb.

Keskkonnasõbralikke kaupu aitab poes üles leida ka ökomärgis. See on tähis, mis antakse erapooletu institutsiooni poolt tootele, mis vastab ökomärgise andmise kriteeriumidele.

Üle maailma eksisteerib ligikaudu 40 erinevat tähistamise viisi. Enamikke neist haldavad riikide valitsused või iseseisvad organisatsioonid, kuid on ka regionaalseid skeeme, tuntumad neist on Põhjamaade [Luigemärgis \(The Nordic Swan Label\)](#) ja [Euroopa Liidu lilleke \(EU Eco-label\)](#).

Hea mõte on vähendada ka plastiku tarbimist. Klein räägib, kuidas Baltinfohazi raames tehti Eestis ja Leedus veretestid. Inimesed, kes katses osalesid, olid Kleini sõnul kõik väga erineva elustiiliga: osa elas linnas, osa maal, mõni oli teadlikum tarbija, mõni ei olnud.

“Mis ftalaatide puhul välja tuli, oli see, et need, kes meie andmetel jälgisid plasti kasutust, neil kas ei olnud ftalaate ehk plastikupehmenteid veres üldse või oli neid väiksemas koguses. Sellest nähtubki, et oma käitumisega me saame mõjutada seda, mis meie organismi satub,” räägib Klein.

Mis on LIFE?

Baltinfohaz on LIFE'i projekt. LIFE on programm, mille kaudu saab Euroopa Liidult taotleda raha looduse kaitsmiseks. Programmi näol on tegu Euroopa Komisjoni ainsa otseselt keskkonnale suunatud rahastamisvahendiga, millega toetatakse liidu keskkonnapoliitika arengut ja elluviimist.

LIFE-programmist võivad toetust taotleda kõik Euroopa Liidus registreeritud juriidilised isikud. Taotlejaid aitavad projektide kvaliteedi parandamisel ja partnerite leidmisel Keskkonnaministeerium ja Keskkonnainvesteeringute keskus.

Kõik, kes soovivad LIFE programmi kohta rohkem infot saada, võiksid osaleda 25. novembril toimival veebipõhisel infopäeval, kus LIFEst varasemalt raha taotlenud inimesed jagavad oma kogemusi. Rohkem infot LIFE Eesti kodulehelt <https://life.envir.ee/>

Artikli kirjutamist on rahastatud projektist "LIFE programmist teadlikkuse suurendamine ja projektitaotluste kvaliteedi parandamine 2", mida rahastab Euroopa Liidu liikmesriikide keskkonnaprojektide kaasrahastamise programm LIFE.

Märksõnad: [AwaRaEst LIFE](#), [kemikaalid](#), [keskkonnainvesteeringute keskus](#), [keskkonnaministeerium](#), [kik](#), [kodukeemia](#), [LIFE](#)

SAMAL TEEMAL

[Metsatulekahjud Eestis ja välismaal: kuidas üks mets põlema läheb?](#)

[Kuidas Euroopa Komisjonilt Eesti keskkonna ja majanduse edendamiseks raha taotleda?](#)

[Mida teevad lehmad Eesti suurimas kuurortlinnas?](#)

[f Jaga Facebookis](#)

[✉ Saada e-kirjaga](#)

[💬 Kommenteeri](#)

Loed AwaRaEst LIFE blogi, kus tutvustame, mida LIFE programmi projektide abil Eesti looduse ja keskkonna heaks tehtud on ning mida plaanime tulevikus ellu viia.

[Vaata kõiki artikleid](#)

Oled sa **DigiPRO** või **Geenius**? [Vali sobiv tellimus siit.](#)

POPULAARSED LOOD

UUDIS

[17aastane loodusfotograaf räägib, kuidas ta jäädvustas ainulaadse kaadri põdrast, kes oli teel pulma](#)

UUDIS

[Uus keskkonnaminister kahtleb, kas inimene on kliimamuutuste peamiseks põhjustajaks](#)

UUDIS

[Linnamüra ei lase lindudel rahus keha kinnitada](#)

UUDIS

[Tallinna Raekoja platsile tuuakse neljapäeval poole sajandi vanune jõulukuusk](#)

UUDIS

[Maailma suurim karusnahkade oksjonimaja sulgeb ukсед](#)

UUDIS

[Myanmari metsadest avastatud pärdikuliik on juba suures ohus](#)

VIIMATI LISATUD

[Kas kõik on tõesti mürgine ehk kuidas jääda ellu ohtlike kemikaalide maailmas?](#)

18. november 2020 kell 10:06

[Linnamüra ei lase lindudel rahus keha kinnitada](#)

17. november 2020 kell 16:44

[Uus keskkonnaminister kahtleb, kas inimene on kliimamuutuste peamiseks põhjustajaks](#)

17. november 2020 kell 11:49

[17aastane loodusfotograaf räägib, kuidas ta jäädvustas ainulaadse kaadri põdrast, kes oli teel pulma](#)

16. november 2020 kell 20:49

[Tallinna Raekoja platsile tuuakse neljapäeval poole sajandi vanune jõulukuusk](#)

16. november 2020 kell 12:37

[Maailma suurim karusnahkade oksjonimaja sulgeb ukсед](#)

16. november 2020 kell 12:15

[Vaata kõiki artikleid](#)

SISUTURUNDUS

SISUTURUNDUS

Swedbanki makselahendused teevad e-poe omaniku elu imelihtsaks

SISUTURUNDUS

liizikliikluskindlustus: uus lahendus kindlustusturul

SISUTURUNDUS

Ekspereiment: Kas ja kuidas mõjutab mürasummutavate kõrvaklappide kasutamine keskendumisvõimet?

SISUTURUNDUS

Jeep® Compass ja Jeep® Compass laetav hübrid on loodud ökonoomsust armastavale linnainimesele

POPULAARSED LOOD MUJAL GEENIUSES

G TELLIJALE

Spetsialist: "lamavad politseinikud" on lihtsalt autolõhkujad!

KODU • KINNISVARA

Kolm maja Tallinnas, mille väga hea hinnaga kätte saab

PRO TELLIJALE

Eestis arendatud kasiinofirma müüdi enam kui 100 miljoni eest ameeriklastele

RAHA • UUDIS

Ülevaade: kui palju tuleb praegu näomaskide eest välja käia ja kust kõige odavamalt saab?

Teekünniste ehitamisel lokkab Eestis isetegevus, need on sageli vales kohas ja valesti ehitatud

5 eriti veidrat autot, mida mitte kellelgi teisel ei ole

Veapunktsüsteem tulebki? Juba töötatakse välja erinevaid tasemeid ja punktide kehtivust

Uuest uuringust selgub, millised videomängud tekitavad kõige rohkem stressi

ÄRA JÄÄ ILMA PÄEVA PÕNEVAMATEST LUGUDEST

Telli Geeniusse uudiskiri

Saadame sulle igal argipäeval ülevaate olulisematest Geeniusse teemadest.

geeniusmedia

Geenius Meedia OÜ
Ahtri 6, 10151 Tallinn
Tel 660 9797
geenius@geenius.ee

[Üldised kasutustingimused](#) • [Andmekaitsetingimused](#) • [Ettevõttest](#)

© Geenius Meedia OÜ, 2020.

Portaalid

[Geenius](#)
[Autogeenius](#)
[Digigeenius](#)
[DigiPRO](#)
[Diktor](#)
[Kodugeenius](#)
[Rahageenius](#)
[Rohegeenius](#)
[Tervisegeenius](#)

Ajakirjad

[Digi](#)
[Mood](#)
[Muki](#)

Podcastid

[Autotund](#)
[Algorütm](#)
[Digitund](#)
[Restart](#)

Sotsiaalmeedia

[Facebook](#)

Kontakt

[Toimetus](#)
[Reklaamiinfo](#)

Geeniusse portaale majutab

